

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.01.2007, sp. zn. 30 Cdo 1941/2007, ECLI:CZ:NS:2007:30.CDO.1941.2007.1

Číslo: 102/2008

Právní věta:

Ochranu osobní cti poskytuje občanský zákoník výlučně proti takovým jednáním, která jsou objektivně způsobila přivodit újmu na osobnosti subjektu práva tím, že snižují jeho čest u jiných lidí a ohrožují tak vážnost jeho postavení a uplatnění ve společnosti. Není tu rozhodné, zda k újmě skutečně došlo; postačuje objektivní způsobilost příslušného jednání takovou újmu způsobit. K porušení práva na čest může dojít nepravdivými skutkovými tvrzeními difamačního charakteru i zveřejněním nepřipustných hodnotících úsudků o určité osobě. Jsou-li v kritice k charakterizaci určitých jevů a osob použity výrazy, jejichž míra expresivity je ve značném nepoměru k cíli kritiky, respektive je-li obsah kritiky nepřiměřený posuzovanému jednání kritizovaného a vyplývá-li z ní úmysl znevážit či urazit kritizovanou osobu (tzv. intenzivní exces), jde o kritiku nepřiměřenou, která je způsobila zasáhnout do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby (§ 11 obč. zák.).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 31.01.2007

Spisová značka: 30 Cdo 1941/2007

Číslo rozhodnutí: 102

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Ochrana osobnosti

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se žalobou na ochranu osobnosti domáhal prisouzení satisfakce v souvislosti s veřejnými prohlášeními žalovaného, že se žalobce chystá rozkrást nemocnice, která učinil dne 23. 10. 2005 v České televizi v pořadu „Otázky Václava Moravce“ a dne 15. 11. 2005 v Televizních novinách TV Nova.

K r a j s k ý s o u d v P r a z e j a k o s o u d p r v n í h o s t u p n ě r o z s u d k e m z e d n e 11. 9. 2006 ve výroku I. zamítl žalobu, aby žalovaný byl povinen „zdržet se tvrzení o tom, že se žalobce dopouštěl činnosti v rozporu se zákonem, tedy činnosti směřující k rozkradení nemocnic a jiných výroků obdobného charakteru“. Výrokem II. žalovanému uložil žalobci se omluvit vlastnoručně podepsaným dopisem adresovaným žalobci, TV Nova a České televizi a poslední dva jmenované požádat o zveřejnění textu,

ve kterém uvede: „Já, MUDr. D. R. se tímto omlouvám hejtmanovi S. kraje, panu Ing. P. B., za to, že jsem o něm tvrdil, že se chystá rozkrást nemocnice, popřípadě, že o něčem takovém přemýšlí.“ Výrokem III. byla zamítnuta žaloba, aby žalovaný byl povinen tutéž omluvu učinit písemně MF DNES. Výrokem IV. bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobci částku 50 000 Kč z titulu náhrady nemajetkové újmy v penězích podle ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák., zatímco v další požadované částce 200 000 Kč byla žaloba zamítnuta. Výrokem V. bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení.

Při rozhodování věci samé soud prvního stupně vyšel především z úvahy, že typ výroku, „že žalobce chystá rozkrádání (nemocnic)“ je extrémně vážný a nebezpečný, co do způsobilosti snížit něčí čest. Soud měl za významné tyto skutečnosti:

- Žalovaný byl v té době ministrem zdravotnictví, takže občany měl informovat zodpovědně a uvážlivě,

- tyto výroky byly uveřejněny ve dvou nejsledovanějších televizních pořadech,

- hrubá nedbalost, resp. předpokládaný úmysl (žalovaného), jehož vinou byla tato dezinformace šířena.

Soud prvního stupně však zároveň vzal v úvahu skutečnost (snižující závažnost žaloby), že žalobce byl zároveň též politikem, takže je dán předpoklad, že musí snášet podstatně intenzivnější útoky, než je obvyklé u občana, který je „pouze“ soukromou osobou.

K odvolání žalovaného směřujícího proti vyhovujícím výrokům rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé (a proti výroku o náhradě nákladů řízení) V r c h n í s o u d v Praze rozsudkem ze dne 12. 12. 2006 změnil uvedený rozsudek Krajského soudu v Praze potud, že zamítl žalobu, aby se žalovaný omluvil žalobci formou vlastnoručně podepsaného dopisu, adresovaného žalobci, TV NOVA, České televizi a požádal poslední dva jmenované o zveřejnění jeho plného textu, ve kterém uvede: „Já, MUDr. D. R., se tímto omlouvám hejtmanovi S. kraje, panu Ing. P. B., za to, že jsem o něm tvrdil, že se chystá rozkrást nemocnice, popřípadě, že o něčem takovém přemýšlí“, a dále, aby žalovaný zaplatil žalobci 50 000 Kč z titulu náhrady nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 obč. zák. Současně rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Odvolací soud při posuzované dané věci vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, avšak neztotožnil se s jeho právním posouzením věci. Podle názoru Vrchního soudu nelze předmětný výrok posuzovat izolovaně, ale v celkovém kontextu, v němž byl pronesen. Připomněl, že z výsledků dokazování před soudem prvního stupně vyplývá, že žalovaný byl hostem pořadu „Otázky Václava Moravce“, odvysílaného Českou televizí dne 23. 10. 2005, jehož hlavním tématem byla situace ve zdravotnictví. Žalovaný, který byl v té době prezidentem České lékařské komory a prvním náměstkem ministra zdravotnictví, opakovaně vystupoval v diskusi k danému tématu. Reagoval na vystoupení T. J., tehdejšího senátora a „stínového ministra zdravotnictví“ za ODS, tak, že mimo jiné uvedl „...tento tisk, tedy veřejné nemocnice, má právě zabránit rozkradení nemocnic některými kraji a některými politiky z ODS“, a na dotaz moderátora Václava Moravce „...chtějí rozkrást nemocnice?“, žalovaný odpověděl: „Prosím Vás, vezměte si, co se děje s nemocnicemi ve S. kraji, kde vládne místopředseda ODS pan B.“ Na další dotaz moderátora Václava Moravce „Jak P. B. rozkrádá nemocnice?“ žalovaný reagoval slovy „Tak nejdřív se rozpoutala jakási aktivita s cílem prodat nebo pronajmout jedenáct zařízení nastojato během letních prázdnin...“. V kontextu celé diskuse, která probíhala v rámci uvedeného pořadu, je výrok „Pan B. by měl přestat přemýšlet, jak ty nemocnice rozkrást“, jehož pronesení žalovaný nepopírá, podle názoru odvolacího soudu hodnotícím úsudkem žalovaného, v němž formou nadsázky hodnotí připravovanou privatizaci nemocnic ve S. kraji, kterou považoval za nevýhodnou, přičemž tomuto úsudku předchází jeho vysvětlení prodeje a pronájmu nemocnic. Proto užití expresivního výrazu jako nadsázky je přípustné a z kontextu pořadu musel být

průměrnému posluchači význam této nadsázky zcela zřejmý a nemohl z ní proto dovozovat, že by žalobce hodlal rozkrádat nemocnice. Odvolací soud současně zdůraznil, že šlo o politickou debatu, kde užití nadsázky není nic neobvyklého. Proto nebyl dovozen neoprávněný zásah do osobnostních práv žalobce, kdy subjektivní přesvědčení žalobce o tomto zásahu není právně významné.

Rozsudek odvolacího soudu byl zástupci žalobce doručen dne 30. 1. 2007, přičemž téhož dne nabyl právní moci.

Proti uvedenému rozsudku Vrchnímu soudu v Praze podal žalobce dne 12. 3. 2007 včasné dovolání. Jeho přípustnost vyvozuje z § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., přičemž jako důvod uvádí nesprávné právní posouzení věci (dovolací důvod ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Dovolatel připomíná, že předmětem sporu byly dva výroky pronesené žalovaným v různých televizních pořadech a v různém kontextu, tj. v pořadu „Otázky Václava Moravce“ vysílaném Českou televizí, kterého se účastnil jako (další) diskutující T. J., a dále v hlavním zpravodajském pořadu TV Nova Televizní noviny.

Zde žalovaný prohlásil na adresu žalobce: „Pan B. by měl přestat přemýšlet, jak ty nemocnice rozkráste.“ Soud prvního stupně podotkl, že se jednalo o výrok bez jakéhokoliv kontextu, naznačující kriminální činnost na straně žalobce, která (však) prokázána nebyla. Šlo o výrok na jiné televizní stanici než výroky ostatní. Výrok, jak bylo prokázáno videozáznamem, nebyl vytržen z kontextu. Žalovaný (tehdy) vyšel z místnosti, před níž čekala skupina novinářů, kterým řekl v podstatě pouze tuto jedinou větu a poté odešel. V této souvislosti nezmiňoval privatizaci nemocnic. Odvolací soud naopak konstatoval, že průměrný divák si musel z kontextu domyslet, že jde o kritiku (byť nadnesenou) navrhované privatizace nemocnic, neboť se o ní v pořadu mluvilo. Soud chybně cituje v odůvodnění svého rozhodnutí hlavní napadený výrok (žalovaného), jako by byl zazněl v pořadu na ČT 1 a nikoliv na Nově ve zcela jinou dobu. Odvolací soud tak nejen věc vadně právně hodnotil, ale z provedených důkazů vyvodil okolnosti, které z nich nevyplývaly. Naopak bylo prokázáno, že výrok žalovaného byl v pořadu (TV Nova) Televizní noviny pronesen izolovaně a nikoliv v důsledku sestřihu záznamu. Tento výrok byl hrubým a objektivním zásahem do osobnostních práv dovolatele, kdy fakticky naznačoval, že se dopouští kriminální činnosti. Z uvedených důvodů žádá, aby rozhodnutí Vrchního soudu bylo zrušeno a věc byla vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se k dovolání písemně vyjádřil podáním ze dne 4. 5. 2007, v němž je označuje za nedůvodné. Především připomíná, že výtky žalobce směřují proti hodnocení důkazů odvolacím soudem, takže nejsou naplněny předpoklady dovolacích důvodů ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) a odst. 3 o. s. ř. Navrhuje proto, aby dovolání bylo odmítnuto, resp. zamítnuto.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení), v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadené rozhodnutí bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.) a dospěl k závěru, že je nelze klasifikovat jako správné.

Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu jen z důvodů uplatněných v dovolání. Jestliže je dovolání přípustné, jako je tomu v posuzované věci, přihlédne k případným vadám uvedeným v ustanovení § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a), b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.). Tyto případné vady se však z obsahu spisu nepodávají.

Z dovolání vyplývá, že žalobce uplatnil dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. a současně fakticky též dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 téhož zákona.

Dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř. míří na pochybení soudu ve zjištění skutkového stavu věci, které spočívá v tom, že skutková zjištění a z nich vyplývající skutkový závěr, jenž byl podkladem pro rozhodnutí odvolacího soudu, jsou vadná. Musí tedy jít o skutkový závěr, na jehož základě odvolací soud věc posoudil po stránce právní (z tohoto hlediska byl skutkový závěr dovozený z nesprávných skutkových zjištění příčinou nesprávného rozhodnutí) a který nemá oporu v provedeném dokazování. Není přitom významné, zda ke skutkovým zjištěním nebo skutkovému závěru odvolací soud dospěl sám nebo zda převzal skutková zjištění a skutkový závěr soudu prvního stupně. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování, jestliže výsledek hodnocení důkazů soudem neodpovídá ustanovení § 132 o. s. ř., protože a) soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplynuly, resp. ani jinak nevyšly za řízení najevo, b) soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, c) v hodnocení důkazů, popřípadě poznatků, které vyplynuly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti, zákonnosti, pravdivosti, event. věrohodnosti je logický rozpor nebo d) jestliže výsledek hodnocení důkazů neodpovídá tomu, co mělo být zjištěno způsobem vyplývajícím z ustanovení § 133 až 135 o. s. ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro skutkový závěr o věci a tím i pro posouzení věci z hlediska hmotného (popřípadě i procesního) práva (obdobně srov. JUDr. Jaroslav Bureš, JUDr. Ljubomír Drápal, JUDr. Zdeněk Krčmář, JUDr. Michal Mazanec, Občanský soudní řád, Komentář II. díl, 6. vydání, C. H. BECK, 2003, str. 1064 násl.).

Podle § 11 obč. zák. má fyzická osoba právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy. V souzené věci se žalobce domáhá ochrany své osobní cti. Ochranu poskytuje občanský zákoník výlučně proti takovým jednáním, která jsou objektivně způsobilá přivodit újmu na osobnosti subjektu práva tím, že snižují jeho čest u jiných lidí a tím ohrožují vážnost jeho postavení a uplatnění ve společnosti. Není přitom rozhodující, zda k újmě skutečně došlo, ale stačí již objektivní způsobilost jednání takovou újmu způsobit. K porušení práva na čest může dojít nepravdivými skutkovými tvrzeními difamačního charakteru, ale též publikací nepřipustných hodnotících úsudků o této osobě. Jsou-li v kritice k charakterizaci určitých jevů a osob použity výrazy, jejichž míra expresivity je ve značném nepoměru k cíli kritiky, resp. je-li obsah kritiky zcela neadekvátní posuzovanému jednání kritizovaného, přičemž z ní vyplývá úmysl kritizovanou osobu znevážit či urazit (tzv. intenzivní exces), jde o kritiku nepřiměřenou, která je způsobilá zasáhnout do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [30 Cdo 2573/2004](#), ze dne 15. 7. 2005).

Z odůvodnění dovoláním napadeného rozsudku vyplývá, že odvolací soud své rozhodnutí založil především na přiléhavé úvaze, že sporem dotčený výrok nelze posuzovat izolovaně, ale naopak v celkovém kontextu, za něhož byl pronesen.

Při hodnocení těchto souvislostí však nebyl důsledný, přičemž především vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplynuly, resp. ani jinak nevyšly za řízení najevo. Jde především o výrok „Pan B. by měl přestat přemýšlet, jak ty nemocnice rozkrást“, o němž odvolací soud tvrdí, že v kontextu celé diskuse, která probíhala v rámci uvedeného pořadu, v něm formou nadsázky žalovaný hodnotil připravovanou privatizaci nemocnic ve S. kraji. To přesto, že podle výsledků dosavadního řízení tento výrok neměl být pronesen v pořadu České televize „Otázky Václava Moravce“ ze dne 23. 10. 2005, ale v Televizních novinách TV Nova dne 15. 11. 2005, kde byl tento výrok žalovaným podle soudu prvního stupně uveden bez zřejmých souvislostí. Je tedy zřejmé, že odvolací soud tak současně nemohl náležitě posoudit, zda tento výrok byl způsobilý zasáhnout právo žalobce na čest a důstojnost, a pokud případně ano, pak v jaké míře.

Z vyložených důvodů proto Nejvyšší soud napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze nemůže hodnotit jako správný. Proto jej podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).